

המאמרים בחוברת זו הם מתחומי האנתרופולוגיה וההיסטוריוגרפיה, וכולט בהם העיסוק ביד – היד היוצרת, משלח היד ואף היד כמושג בפני עצמו – ובמבט פותח את החוברת מאמרה של אורית אבוהב, המשרטט את דיוקנו של ד"ר אריך בראואר (1895-1942). בראואר היה אתנולוג, אנתרופולוג ופולקלוריסט ומחלוצי המחקר האנתרופולוגי בארץ. סגולותיו כאיש אשכולות באו לידי ביטוי בדרכי המחקר המגוונות שלו – אתנוגרפיה ותיעוד באמצעות ראיונות ותצפיות, מדידת הנחקרים, צילום הנחקרים וציור אנשים ונופים. בראואר היה אתנוגרף בן זמנו, שרכש את השכלתו במדעי המזרח במרכז אירופה, ועבודתו המדעית בשנות השלושים ובתחילת שנות הארבעים של המאה העשרים בארץ-ישראל התרכזה בעיקר בחקר יהודי תימן וכורדיסטן.

ד"ר אורית אבוהב מלמדת במכללה האקדמית בית ברל.
oritabuhav@gmail.com

היד, הספר והחלום הם שלושה סמלי מפתח ברפואה המסורתית היהודית במגרב. מאמרה של ליטל ליברמן-אביטל עוסק באופיים הדינמי של סמלי מפתח אלה כפי שהוא משתקף מסיפוריהן האישיים של שלוש מרפאות מסורתיות-מקצועיות. ניתוח נרטיבי של הסיפורים מלמד כי המרפאות אימצו את סמלי המפתח בשל מעמדם החשוב ברפואה המסורתית המוגרבית. הן העניקו לסמלים מעמד של מוטיבי מפתח בסיפוריהן האישיים על ידי הדגשת היבטים של הסמלים שאפשרו להן – בהתחשב באישיותן ובהתנסויות חייהן – להתבטא כסובייקטים יוצאי דופן במרחב הישראלי.

ד"ר ליטל ליברמן-אביטל, החטיבה ללימודי פולקלור, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב ומכללת אחוה.
Lital1avital@gmail.com

התלמוד הוא מקור חשוב להכרת עולמם של הערבים לפני הופעת האסלאם, שהממצאים האותנטיים הקשורים אליהם והמקורות ההיסטוריים על אודותם מועטים.

מאמרו של יהונתן כרמלי מנתח את דמות הערבי כפי שהיא מצטיירת בדיווחים תלמודיים, המתוארכים למאות שקדמו לעליית האסלאם. המחבר מבקש למצות את המידע שבספרות התלמוד על אודות הערבים הקדומים ולהנגישו לראשונה באופן שיטתי. יהונתן כרמלי הוא תלמיד מחקר במחלקה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת בר-אילן.
yecarmeli@gmail.com

העניין של הקהילות היהודיות באירופה ושל השלטון הצרפתי הקולוניאלי בעברה של קהילת יהודי מרוקו הביא את ר' אבנר הצרפתי מפאס (1827-1884) ור' שלמה הכהן-אצבאן מדברו (1881-1949) לעסוק במחקר היסטורי ולכתוב חיבורים על תולדות קהילתם. מיכל אוחנה בוחנת את חיבוריהם לאור הכתיבה ההיסטורית המסורתית ולאור הכתיבה המודרנית משכילית. הצרפתי והכהן-אצבאן ביססו את מחקריהם על מגוון מקורות ראשוניים, ונדרשו גם לספרות היסטורית משכילית ולמחקריהם של אנשי חוכמת ישראל. הם נקטו גישה ביקורתית כלפי מקורותיהם והפנימו שיטות מחקר מודרניות. כך חרגה ההיסטוריוגרפיה היהודית במרוקו בעת החדשה מהכתיבה ההיסטורית המסורתית והציגה כתיבה היסטורית ממין חדש.
ד"ר מיכל אוחנה מלמדת במחלקה למחשבת ישראל באוניברסיטת בר-אילן.
michalohana@gmail.com

במדור 'דמויות' מציג ד"ר ירון פרידמן, מהמחלקה ללימודי המזרח התיכון והאסלאם באוניברסיטת חיפה, את ג'אק לוי ומתאר את חלקו בנטרול מטעני נפץ שהונחו בשכונת היהודים במצרים במהלך מלחמת 1948. חותמת את החוברת ביקורתו של פרופ' זאב ספראי, מהמחלקה ללימודי ארץ-ישראל באוניברסיטת בר-אילן, על ספרו של חגי מזוז על אודות עולמם הדתי של יהודי מדינה.